

DOCUMENTE INEDITE DIN PATRIMONIUL MUZEULUI PRIVIND RESTABILIREA GRANIȚELOR PE DUNARE ÎN URMA TRATATULUI DE LA ADRIANOPOL

de LUCIA BIELTZ

În articolul 5 al Tratatului de la Adrianopol încheiat între Poarta Otomană și Rusia la 2/14 septembrie 1829 se confirmau privilegiile mai vechi ale Principatelor cărora li se adăugau altele, ce vizau practic revenirea la statutul de autonomie existent anterior în relațiile cu Imperiul Otoman. Articolul menționează totodată că aceste clauze noi referitoare la principate sunt detaliate în "Osăbitul act ce se alăturază pe lângă acesta care se socotește și să va socoti ca o parte întrupată a acestui tratat"¹. Actul separat² confirma stipulațiile Convenției de la Akkerman din 25 septembrie/7 octombrie 1826, cu deosebirea că pe viitor domnitorii erau investiți pe viață, nu pe șapte ani și urmau a reglementa treburile interne consultându-se cu divanurile. În principate urma a se institui cordoane sanitare la hotare, precum și miliție cu sarcina de a păstra ordinea internă. Se stipula de asemenea libertatea comerțului, scutirea de impozite către Poartă pe o perioadă de doi ani, obligativitatea acestuia de a confirma regulamentele administrative ce urmau a se alcătui ca și alte chestiuni referitoare la relațiile Țării Românești și Moldovei cu Imperiul Otoman. În articolul 3³ al "Actului separat" amintit se prevedea că "Hotarul dintre Imperiul Otoman și principate va fi talwegul Dunării, restituindu-se Țării Românești teritoriul raialelor Giurgiu, Turnu, Brăila". Stabilirea graniței româno-turce pe talwegul dunărean era o problemă cu largi implicații politice înscriindu-se între acelea care vizau direct statutul autonomiei principatelor. În același timp, stabilirea unei granițe fixe pe Dunăre și restituirea vechilor cetăți românești avea pentru principate repercursiuni economice pozitive.

Pentru punerea în aplicare a demarcației graniței pe talweg la 29 martie 1830⁴ se institue o comisie formată din colonelul Rouguet⁵ - reprezentantul Rusiei, Mahomed - Arif efendi - reprezentantul Turciei, ca și din reprezentanții Țării Românești și Moldovei, respectiv M. Ghica și D. Plagino. Comisia și-a desfășurat lucrările în vara și toamna anului și și-a încheiat protocolul la 8 octombrie 1830⁶, depunându-l în Arhivele Mitropoliei. Prima parte și cea mai importantă din activitatea comisiei se încheia astfel la această dată.

Muzeul Național de Istorie păstrează cinci documente legate de activitatea comisiei, în general și în special de alegerea, activitatea și recompensa primită de către reprezentantul Țării Românești, marele vornic Mihail Ghica⁷.

Primul dintre aceste documente, ordonându-le cronologic, este o adresă din 29 mai 1830⁸ a Obștei Adunări a Divanurilor către "Cinstit dumisale biv vel dvornic Mihalache Ghica". Documentul aduce la cunoștință lui Mihail Ghica faptul că a fost orânduit "deputat al principatului Valahiei" ca sub președenția reprezentantului Rusiei, colonelul Rouguet și împreună cu reprezentantul Porții, Arif efendi, să pună "în lucrare alegerea și deosebirea hotarelor Dunării între Valahia și Turcia". Documentul este în limba română, cu alfabet chirilic, are două pagini și textul scris pe prima pagină, unde apar și cele douăsprezece semnături ale boierilor divaniți, între care identificăm, între altele, semnătura lui Constantin Goleescu. Hârtia documentului e filigranată, prima pagină are ca emblemă două vase stilizate, iar a doua literele N.R.

Cel de-al doilea document este adresa din 26 ianuarie 1831⁹ (fig. 1) prin care Pavel Kiseleff transmite comisiei de demarcație a granițelor bunele sale păreri despre activitatea acesteia, care odată încheiată "oferă principatelor avantajii importante". Atribuie aceste succese în primul rând președintelui, colonelul de stat major Rouguet, ca și membrilor comisiei. Înainte de a ordona încheierea lucrărilor, autorul menționează că va aduce la cunoștință ministerului zelul tuturor însărcinaților și va solicita în consecință recompense.

Deși lucrările comisiei sunt practic declarate închise și protocolul lucrărilor încheiat în octombrie 1830¹⁰, ea urma ca la începutul primăverii 1831 să se preocupe de înlocuirea semnelor indicatoare provizorii cu stâlpi solizi. În continuare, documentul menționa că aceeași comisie va examina despăgubirile ce urmau a se da proprietarilor particulari, care au deținut pământuri, ce au intrat în componența principatelor, comisia urmând de fapt să se ocupe de toate chestiunile ce se vor ridica în legătură cu această operațiune. În final, colonelul Rouguet era însărcinat ca în privința delimitării Moldovei să realizeze un extras din protocolul comisiei și din hartă și copiile acestora, legalizate de către Divanul Valahiei "depozitar al documentelor originale" să fie transmise Divanului Moldovei. Documentul este redactat în limba franceză și constituie de fapt o transcriere a actului original dat de Kiseleff. Traducerea și transcrierea a fost realizată de președintele comisiei, colonelul Rouguet, care certifică autenticitatea. Adresa în forma pe care o deține Muzeul Național a fost înmănată lui Mihail Ghica și a fost însoțită de o scrisoare oficială a colonelului Rouguet către același membru român al Comisiei.

Cel de-al treilea document - scrisoarea - poartă data 28 ianuarie 1831¹¹ (fig.2) și este tot în limba franceză, conține două file, iar textul scris se află pe prima pagină. Hârtia este filigranată cu emblema acvila cu cap de leu pe prima filă și literele L.S. pe cea de a doua.

Cel de-al patrulea document este o scrisoare oficială adresată de către P.Kiseleff, la 2 aprilie 1831¹² (fig. 3), "Domniei sale primului vornic din Valahia Mihail Ghica". Autorul arată că potrivit recomandărilor făcute de el, împăratului Rusiei privind activitatea deosebită a lui M.Ghica "în vremea războiului trecut întru îmbunătățirea spitalurilor și în deosebire la Comisia demarcației Dunării pe temelul Tratatului de la Adrianopol" acesta a fost recompensat cu Ordinul Sf. Ana - clasa a II-a împodobit cu coroană împărătească. P. Kiseleff arată că, în consecință îl înmânează pe lângă scrisoare, semnul ordinului ca atare și diploma. Documentul bilingv rus-român (cu alfabet chirilic) poartă semnătura lui Kiseleff. Este compus din două file, iar textul se încheie pe a doua pagină unde se vede urma unui sigiliu în ceară roșie.

Ultimul document pe care îl avem în vedere este diploma de conferire a decorației amintite mai sus. Diploma a fost dată în St. Petersburg la 24 februarie 1831¹³ (fig. 4) și arată că prin ordin imperial, la 21 februarie 1831, Mihail Ghica a fost decorat de Curtea Rusiei cu "insignele Ordinului Sf. Ana - clasa a II-a împodobit cu coroana noastră imperială". Documentul este scris în limba rusă și semnat de cancelarul cneaz Alexandru, ober-maistru de ceremonii; contele Potoțchi; vistierul cneaz Lamanschi; maestru de ceremonii Zavadvoschi. Diploma are două file, iar textul este cuprins pe prima și pe a doua pagină pe care se remarcă și urmele sigiliului în ceară roșie.

Documentele prezentate sunt inedite și așa după cum menționam surprind câteva aspecte legate de activitatea comisiei de demarcație, în general și în special, de activitatea vornicului M.Ghica. Totodată, documentele sunt interesante din punct de vedere istoric și diplomatic în general. Unul, emis de Adunarea Obștească a Divanurilor, poartă semnăturile boierilor divaniți de la acea dată, iar diploma emisă la St. Petersburg poartă semnăturile membrilor ordinelor imperiale rusești. Două documente sunt filigranate și au embleme în filigranul hârtiei, alte două documente sunt olografe și poartă semnătura colonelului Rouguet, președintele comisiei, iar documentul din 2 aprilie 1831 poartă semnătura lui P.Kiseleff.

Importanța majoră a documentelor rezidă desigur în conținutul lor, în referirile pe care le fac la un aspect important al redobândirii autonomiei principatelor, anume fixarea și respectarea granițelor acestora în raport cu Imperiul Otoman.

NOTE

1. Dimitrie A Sturdza și Colescu-Vartic, Acte și documente relative la istoria renașterii României, vol. I, 1391-1841.
2. I.Ionașcu, P. Bărbulescu, Gh. Gheorghe, Tratatetele internaționale ale României 1354-1920, pp. 146-147.
3. Tratatul de pace între Măria Sa împăratul tuturor rușilor și înălțimea Sa împăratul și Padișahul otomanilor. Încheiat la Adrianopole la 2 septembrie 1829, p. 4, Muzeul Național de Istorie (MNI), inv. 107297.
4. I.C.Filitti, Principatele Române de la 1828 la 1834. Ocupația ru-sească și Regulamentul Organic, București, 1934, p. 61.
5. Menționăm că numele reprezentantului Rusiei, colonelul Rouguet apare scris diferit în surse diferite. Astfel, în lucrarea lui I.C. Filitti (nota 4) apare Raigent, în documentul din 29 mai 1830 (nota 8) apare Roungen, iar în documentul din 26 și cel din 28 ianuarie 1831 (vezi nota 9 și respectiv, nota 11) apare Rouguet; am adoptat ultima transcriere, deoarece, documentele respective au fost scrise și semnate chiar de colonelul Rouguet.
6. I.C.Filitti, Op.cit., p. 61.
7. Mihail Ghica (1792-1850). Om politic român, fratele domnitorilor Gr. Dimitrie Ghica și Al. Dimitrie Ghica, tatăl Dorei D'Istria. Îl găsim cu titlul de mare ban și cu funcția de mare vornic (ministru de interne) al Țării Românești din 1830 până la 1842. A fost un om de cultură, depunând o activitate deosebită ca efor al școalelor. A avut o mare dragoste față de antichitățile patriei și față de anti-chități în genere. Colecția sa a constituit de fapt nucleul Muzeului Național de Istorie Naturală și Antichități (a se vedea Th. Carada, Beizadea Mitică, București, p. 8; Dicționarul Enciclopedic Ilustrat - Cartea Românească, autori I.A.Candrea și Gh. Adamescu, București, 1931; Documentele originale menționate în prezenta noastră lucrare).
8. MNI, inv. 70846.
9. MNI, inv. 106984.
10. I.C.Filitti, op. cit., p. 61.
11. MNI, inv. 106996.
12. MNI, inv. 108218.
13. MNI, inv. 106992.

DOCUMENTS INÉDITS CONCERNANT LE RÉTABLISSEMENT DES FRONTIÈRES SUR LE DANUBE À LA SUITE DU TRAITÉ D'ADRINOPLE

- Résumé -

L'article présente cinq manuscrits originaux et inédits qui se trouvent dans les collections du Musée National d'Histoire de la Roumanie. Datant des années 1830-1831 ils mentionnent l'activité de la commission roumaino-russe-turque constituée pour rétablir et marquer la frontière entre l'Empire Ottoman et les Principautés Roumaines sur le talweg du Danube. Conformément au Traité d'Adrinople du 2/14 septembre 1829 la Valachie et la Moldavie bénéficiaient d'une pleine autonomie.

Des documents ressort l'activité de Michel Ghica (1792-1850), le père Dora d'Istria, remarquable personnalité politique et culturelle du temps.

À part la valeur documentaire les manuscrits ont de même une valeur diplomatique.

Traduction
Le Président Rempreséntant
des Vivans
Commandant les troupes
dans les Principautés
de Moldavie et de Valachie
à la Commission
chargée de la
démarcation du
Danube.

Chancellerie militaire
26 Janvier 1831

Bucarest
N° 352.
Ayant examiné le
Rapport de la Commission
N° 934 et deux exem-
plaires du Protocole
et de la Carte consta-
tant l'exécution de la
délimitation des princi-
pautés d'avec les prin-
cipes turques de la rive
droite du Danube, le

Fig. 1. Adresă a lui P. Kiseleff către comisia de demarcație a graniței pe Dunăre, 26 ianuarie 1831. Fila 1
Colecția Muzeului Național de Istorie a României.
P. Kiseleff's adress towards the commission in charge with the border on the Danube. January/26/1831.
The National History Museum of Romania.

la délimitation de la Moldavie, je
charge le Colonel Rouquet d'en
faire l'extrait du Protocole et de la
Carte, les quelles copies, lorsqu'elles
auront été revêlues des formes légales
par le Divan de la Valachie, dépositaire
des Documents originaux, seront
transmises au Divan de la Moldavie
pour être déposées dans son Archive.

Signé / Le Président Plénipotentiaire

Aide-de-Camp Général

Kisseloff.

Cour traduction fidèle

L. Colonel Rouquet

Fig. 1. Fila 2.

Monsieur le Vorvik.

En m'empresant de Vous
transmettre ci-joint la traduction
d'un ordre que Son Excellence
le Président Plénipotentiaire vient
d'adresser à la Commission, j'ai
l'honneur de Vous inviter, monsieur
le Vorvik, à vouloir bien Vous
y conformer pour ce qui Vous
concerne.

Le Colonel Rouquet

Fig. 2. Scrisoare a colonelului Rouquet către Mihail Ghica.

28 ianuarie 1831.

Colecția Muzeului Național de Istorie a României.

Colonel Rouquet's letter to Mihail Ghica, January/28/1831.

The National History Museum of Romania.

www.mnir

